

העגלה הערופה – The Broken Calf

(1) דברים כא:א-ט

כִּי־יִמָּצֵא חָלָל בְּאֶדְמַת אֱשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ לְרִשְׁתָּהּ נָפֶל בְּשָׂדֵה לֹא נֹדַע מִי הִכָּהוּ: ב וַיָּצֵאוּ זְקֵנֶיךָ וְשֹׁפְטֶיךָ וּמִדְּרוֹ אֶל־הָעָרִים אֲשֶׁר סְבִיבֹת הַחָלָל: ג וְהָיָה הָעִיר הַקְּרֹבָה אֶל־הַחָלָל וְלִקְחוּ זְקֵנֵי הָעִיר הַהִוא עֵגְלַת בָּקָר אֲשֶׁר לֹא־עָבַד בָּהּ אֲשֶׁר לֹא־מִשְׁכָּה בָּעֵל: ד וְהוֹרְדוּ זְקֵנֵי הָעִיר הַהִוא אֶת־הָעֵגְלָה אֶל־נַחַל אֵיתָן אֲשֶׁר לֹא־יַעֲבֹד בּוֹ וְלֹא יִזְרַע וְעַרְפוּ־שָׁם אֶת־הָעֵגְלָה בַּנַּחַל: ה וּנְגָשׁוּ הַכֹּהֲנִים בְּנֵי לֵוִי בִּי בָּם בַּחֹר ה' אֱלֹהֶיךָ לְשִׁרְתּוֹ וּלְבָרֶךְ בְּשֵׁם ה' וְעַל־פִּיהֶם יִהְיֶה כְּלָרִיב וּכְל־נִגַע: ו וְכָל זְקֵנֵי הָעִיר הַהִוא הַקְּרֹבִים אֶל־הַחָלָל יִרְחֲצוּ אֶת־יְדֵיהֶם עַל־הָעֵגְלָה הָעֵרופָה בַּנַּחַל: ז וְעָנוּ וְאָמְרוּ יָדֵינוּ לֹא שִׁפְכּוּ אֶת־הַדָּם הַזֶּה וַעֲיִנֵינוּ לֹא רָאוּ: ח כִּפֹּר לְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־פָּדִיתָ ה' וְאֶל־תִּתֵּן דָּם נָקִי בַקָּרֵב עִמָּךְ יִשְׂרָאֵל וּנְכַפֵּר לָהֶם הַדָּם: ט וְאַתָּה תִּבְעֵר הַדָּם הַנָּקִי מִקְרַבְךָ כִּי־תַעֲשֶׂה הַיִּשָּׁר בְּעֵינֵי ה':

1 If one be found slain in the land which Hashem your God gives you to possess it, lying in the field, and it not be known who smote him; 2 then your elders and your judges shall come forth, and they shall measure to the cities which are round about the slain one. 3 And it shall be, that the city which is nearest the slain man, even the elders of that city shall take a heifer of the herd, which has not been worked with, and which has not drawn in the yoke. 4 And the elders of that city shall bring down the heifer unto a rough valley, which may neither be plowed nor sown, and shall break the heifer's neck there in the valley. 5 And the priests the sons of Levi shall come near--for them Hashem your God chose to minister to Him, and to bless in the name of Hashem; and according to their word shall every controversy and every stroke be. 6 And all the elders of that city, who are nearest the slain man, shall wash their hands over the heifer whose neck was broken in the valley. 7 And they shall speak and say: 'Our hands have not shed this blood, neither have our eyes seen it. 8 Forgive your people Israel, whom You have redeemed, Hashem, and do not allow innocent blood to remain in the midst of your people Israel.' And the blood shall be forgiven them. 9 So will you put away the innocent blood from your midst, when you shall do that which is right in the eyes of Hashem.

- 1) What is the function of the nation's elders and judges here – since the local elders will perform the ceremony?
- 2) What is the function of the כהנים here?
- 3) Why does anyone/anything require "atonement" in this case?
- 4) Why is this ritual presented immediately after the laws of war – but before יפת תאר – another "war-legislation"?
- 5) Why would we think that the elders of the town had shed this man's blood?

(2) במדבר לה:ל-לד

כִּלְמַפְדֵּי־נֶפֶשׁ לְפִי עֵדִים יִרְצַח אֶת־הָרֹצֵחַ וְעַד אֶחָד לֹא־יַעֲנֶה בְּנַפְשׁ לְמוֹת: א וְלֹא־תִקְחוּ כֹּפֶר לְנַפְשׁ רֹצֵחַ אֲשֶׁר־הוּא רָשָׁע לְמוֹת כִּי־מוֹת יוֹמָת: ב וְלֹא־תִקְחוּ כֹּפֶר לָנוֹס אֶל־עִיר מִקְלָטוֹ לְשׁוֹב לְשִׁבְתָּ בָאָרֶץ עַד־מוֹת הַכֹּהֵן: ג וְלֹא־תִחַנְּפוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם בָּהּ כִּי הַדָּם הוּא יִחַנְּפוּ אֶת־הָאָרֶץ וְלֹא־יִכְפֹּר לְדָם אֲשֶׁר שִׁפְךָ־בָּהּ כִּי־אִם בְּדָם שִׁפְכוּ: ד וְלֹא תִטְמֵא אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם יֹשְׁבִים בָּהּ אֲשֶׁר אֲנִי שׁוֹכֵן בְּתוֹכָהּ כִּי אֲנִי ה' שׁוֹכֵן בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

(3) מדרש תנחומא (ורשא) פרשת ויגש סימן יא

ואת יהודה שלח לפניו, להתקין לו בית תלמוד שיהא מורה שם הוראה שיהא מלמד את השבטים, תדע לך שהוא כן כיון שהלך יוסף מאצלו היה יודע באיזה פרק פירש ממנו שהיה משנה אותו, כיון שבאו אחי יוסף ואמרו לו עוד יוסף חי ויפג לבו כי לא האמין להם נזכר יעקב באיזה פרק פירש ממנו ואמר בלבו יודע אני שבפרק עגלה ערופה פירש יוסף ממני ואמר להן יתן לכם סימן באיזה פרק פירש ממני ואני מאמין לכם, ואף יוסף נזכר באיזה פרק פירש מאביו מה עשה יוסף נתן להם עגלות, כיון שראה יעקב את העגלות מיד ותחירוהו יעקב אביהם

« כִּי־יִמְצָא חָלָל בְּאֶדְמָה אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ לְרִשְׁתָּהּ נָפֵל בְּשָׂדֶה לֹא נֹדַע מִי הַהוּא:
 ב וַיֵּצְאוּ זְקֵנֶיךָ וְשֹׁפְטֶיךָ וַמְדִדּוּ אֶל־הָעָרִים אֲשֶׁר סְבִיבֹת הַחָלָל:

ה וּנְגִשׁוּ הַכֹּהֲנִים בְּנֵי לֵוִי כִּי כֹס בָּחַר ה' אֱלֹהֶיךָ לְשֹׂרְתוֹ
 וּלְבָרֶךְ בְּשֵׁם ה' וְעַל־פִּיהֶם יִהְיֶה כְּלָדִיב וְכָל־נִגְעַ:

ז וְהָיָה הָעִיר הַקְּרֹבָה אֶל־הַחָלָל וְלִקְחוּ זְקֵנֵי הָעִיר הַהוּא
 עֲגֹלֹת בָּקָר אֲשֶׁר לֹא־עֲבָד בָּהּ אֲשֶׁר לֹא־מִשְׁכָּה
 בָּעַל: ד וַהוֹדִדּוּ זְקֵנֵי הָעִיר הַהוּא אֶת־הָעֲגֹלָה אֶל־נַחַל
 אֵיתָן אֲשֶׁר לֹא־יֵעֲבֹד בּוֹ וְלֹא יִזְרַע וְעָרְפוּ־שָׁם אֶת־
 הָעֲגֹלָה בַּנַּחַל:

ח כִּפְרוֹ לְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־פָּדִיתָ ה' וְאֶל־תִּתֵּן דָּם נָקִי
 בְּקֶרֶב עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּנְכַפֵּר לָהֶם הַדָּם: ט וְאַתָּה תִּבְעֵר
 הַדָּם הַנָּקִי מִקֶּרְבְּךָ כִּי־תַעֲשֶׂה הַיֵּשֶׁר בְּעֵינֵי ה':

ו וְכֹל זְקֵנֵי הָעִיר הַהוּא הַקְּרֹבִים אֶל־הַחָלָל יִרְחֲצוּ אֶת־
 יְדֵיהֶם עַל־הָעֲגֹלָה הָעֲרוּפָה בַּנַּחַל: י וְעָנּוּ וְאָמְרוּ יָדֵינוּ
 לֹא שִׁפְכָה שִׁפְכוּ אֶת־הַדָּם הַזֶּה וְעֵינֵינוּ לֹא רָאוּ:

4 שמות ב'א-י"ד

יא וְהָיָה בַּיָּמִים הָהֵם וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל־אָחִיו וַיֵּרָא בְּסִבְלַתָם וַיֵּרָא אִישׁ מִצְרַיִם מִכָּה אִישׁ־עֲבָרִי מֵאָחִיו: יב וַיִּפֶן כֹּה וְכֹה
 וַיֵּרָא כִּי אֵין אִישׁ וַיִּנְחַן אֶת־הַמִּצְרַיִם וַיִּטְמְנֵהוּ בַּחֹל: יג וַיֵּצֵא בַיּוֹם הַשֵּׁנִי וַהֲגִה שְׁנַיִם־אֲנָשִׁים עֲבָרִים נֹצִים וַיֹּאמֶר לְרָשָׁע לְמָה תִּבְהַ
 רָעְךָ: יד וַיֹּאמֶר מִי שָׁמֶךָ לְאִישׁ שֶׁר וְשִׁפְטָ עָלֵינוּ הֲלֹהֲרַגְנִי אַתָּה אָמַר כֹּה אֲשֶׁר הֲרַגְתָּ אֶת־הַמִּצְרַיִם וַיֵּרָא מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אַכֵּן נֹדַע
 הַדָּבָר:

5 דברים ד:מא-מד

מא אִזּוּ יִבְדִּיל מֹשֶׁה שְׁלֹשׁ עָרִים בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרַחָה שָׁמֶשׁ: מב לָנֶס שְׂמָה רוּעַח אֲשֶׁר יִרְעַח אֶת־רַעְהוּ בְּכַל־יְדַעַת וְהוּא לֹא־
 שֵׁנָא לוֹ מִתְמַל שְׁלֹשָׁם וְנֶס אֶל־אַחַת מִן־הָעָרִים הָאֵל וְחִי: מג אֶת־בְּעֵזַר בְּמִדְבַר בְּאַרְץ הַמִּישֹׁר לְרְאוּבֵנִי וְאַתָּה דְּאָמַת בְּגִלְעָד
 לְגַדִּי וְאַתָּה גּוֹלָן בְּבָשָׁן לְמְנַשֵּׁי: מד וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר־שָׁם מֹשֶׁה לְפָנָי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

6 דברים רבה (ליברמן) פרשת ואתחנן

ארשב"י ג' דברים נתן משה נפשו עליהם ונקראו על שמו.
 התורה וישראל וערי מקלט...
 וערי מקלט נתן נפשו עליהם שהרג את המצרי וברח, שנא' ויברח משה, ונקראו ע"ש, שנא' אזיבדיל משה.

7 בראשית ד:ח-יב

ח וַיֹּאמֶר קָזַן אֶל־הַבֵּל אָחִיו וַיְהִי בְהִיּוֹתָם בְּשָׂדֶה וַיִּקַּס קָזַן אֶל־הַבֵּל אָחִיו וַיַּהַרְגֵהוּ: ט וַיֹּאמֶר ה' אֶל־קָזַן אֵי הַבֵּל אָחִיךָ וַיֹּאמֶר
 לֹא יָדַעְתִּי הַשְּׂמֵר אָחִי אָנֹכִי: י וַיֹּאמֶר מֶה עָשִׂיתָ קוֹל דְּמֵי אָחִיךָ צִעֲקִים אֵלַי מִן־הָאֲדָמָה: יא וְעַתָּה אָרוּר אַתָּה מִן־הָאֲדָמָה
 אֲשֶׁר פָּצַתָּה אֶת־פִּיהָ לְקַחַת אֶת־דְּמֵי אָחִיךָ מִיָּדְךָ: יב כִּי תַעֲבֹד אֶת־הָאֲדָמָה לֹא־תִסְרֹף תִּת־כֹּחָהּ לְךָ נַע וְנָד תִּהְיֶה בְּאַרְץ:

The sequence of the laws of תריצח:

- 1) Inadvertent killing (cities of refuge) – killer known, no intent; "Shared" culpability
- 2) Premeditated murder – full intent, real victim; full culpability
- 3) Conspiring witnesses – full intent, no "body": complete culpability
- 4) War: deliberate killing; no culpability
- 5) "The Broken Calf" – real victim, no known killer, no awareness of intent; "Shared" culpability